

Národný transplantačný program krvotvorných kmeňových buniek

V najzákladnejších veciach sa kardinálne odlišuje program transplantácie krvotvorných kmeňových buniek (TKB) od orgánových transplantácií. Orgánoví transplantológovia (ktorí svoje pracoviská zvyknú označovať ako „transplantačné centrá“, i keď v zariadeniach zvyčajne paralelne existujú **centrá pre transplantácie krvotvorných kmeňových buniek** s vyššou aktivitou!) odoberajú orgány prevažne od zomrelých, dreňoví transplantológovia vždy od živých, orgánoví majú register chorých čakaťov (a žiadny register darcov), dreňoví transplantológovia zase register zdravých darcov čakajúcich na odber (a žiadny register chorých). Preto zmysluplný národný program transplantácie krvotvorných kmeňových buniek sa musí pripraviť nezávisle, ináč hrozí, že z akejkoľvek iniciatívy vznikne nefunkčný útvar. Rovnako likvidačne vyznievajú pokusy orgánových transplantológov (SCOT) o zastrešenie zatiaľ úspešnejšieho programu transplantácie krvotvorných kmeňových buniek (TKB). Zmysluplným sa javí jedine partnerská spolupráca a spojenie síl všetkých odborníkov zapojených do transplantácií na spoločné presadzovanie primeraného financovania. Organizačná štruktúra a jednotlivé zložky národného transplantačného programu sú v prílohe.

Súčasný stav

Na Slovensku je dostatočný počet (sedem) transplantačných centier krvotvorných kmeňových buniek, jedno pre deti - Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek v **DFNsP Bratislava**, a 6 pre chorých v dospelom veku:

1. Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek - **KHaT UN Bratislava**
2. Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek - **NOÚ Bratislava**
3. Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek - **KHaT Martin**
4. Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek - **OH Banská Bystrica**
5. Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek - **OH Prešov**
6. Centrum pre transplantáciu krvotvorných kmeňových buniek - **KH a OH Košice**

V centrách pre transplantácie krvotvorných kmeňových buniek sa realizujú všetky štandardné typy transplantácií krvotvorných kmeňových buniek. Väčšina centier pre transplantácie krvotvorných kmeňových buniek používa prepracovaný a spoľahlivý systém evidencie, označovania, archivácie a kontroly kvality. Dosiahnuté výsledky transplantácie

krvotvorných buniek v SR sú porovnateľné s výsledkami v zahraničí v skupine chorých, ktorí sú transplantovaní v optimálnej fáze. Hlavným negatívom transplantáčného programu krvotvorných buniek v SR je jeho nedostatočná aktivita. Ročný počet všetkých typov transplantácií krvotvorných buniek v SR je nízky, hlavne alogénnych, a celková transplantčná aktivita stagnuje, respektíve v ostatných rokoch má klesajúci trend (pokles z cca 200 ročne na 150!). Pritom v okolitých krajinách a v EÚ sa ročný počet transplantácií krvotvorných kmeňových buniek zvyšuje.

Ciele národného transplantáčného programu krvotvorných kmeňových buniek

Prioritné ciele transplantáčného programu krvotvorných buniek v SR:

1. zvyšovanie ročného počtu transplantácií krvotvorných buniek, hlavne alogénnych;
2. zvýšenie kvality a bezpečnosti programu transplantácie krvotvorných buniek; implementácia a kontrola dodržiavania direktívy 2004/23/EC;
3. rozvoj národného registra dobrovoľných darcov kostnej drene a vybudovanie verejnej banky pupočníkovej krvi;

Riešenie

- Zvýšenie počtu transplantácií krvotvorných buniek, hlavne alogénnych;
- a. plusové úhrady (dokumentovateľné náklady + 10 až 20%), ako napríklad pri dialyzačnom programe, za štandardné typy transplantácie krvotvorných buniek. Získané zdroje musia centrá použiť na zavádzanie progresívnych (t.č. ešte nie štandardných) postupov transplantácie krvotvorných buniek.
 - b. primerane ohodnotiť (zdravotné sestry minimálne 2 násobok priemernej mzdy v NH a lekári 4 násobok) enormne náročnú prácu vysokokvalifikovaného zdravotníckeho personálu.
 - c. Vytvoriť Národné centrum transplantácií krvotvorných buniek (NCTKB) (1 lekár + 1 administratívna sila, v jednom kancelárskom priestore!), ktorého hlavnou úlohou bude zber údajov o činnosti a výsledkoch transplantácie krvotvorných buniek v SR. NCTKB bude organizovať v spolupráci s NRDKD (Národný register darcov kostnej drene) nepríbuzenské transplantácie a interdisciplinárne činnosti, udržiavať spoluprácu s vedúcimi jednotlivých centier, s vedením príslušných zdravotníckych zariadení a s národnou autoritou (ÚDZS alebo ŠUKL) pre akreditáciu centier pre transplantácie krvotvorných kmeňových buniek. NCTKB je financované zo štátneho rozpočtu/ MZ SR.

- Zvýšenie kvality a bezpečnosti programu transplantácie krvotvorných buniek v SR
vyžaduje založenie a prevádzkovanie samostatného oddelenia v ÚDZS alebo ŠUKL, ktoré možno pracovne nazvať „národná (exekutívna) transplantčná agentúra“ (NTA). Národná transplantčná agentúra bude samostatná kompetentná národná autorita pre periodické inšpekcie pracovísk a akreditáciu odberu, spracovania, skladovania a distribúciu buniek v SR (Directive 2004/23/EC). Jej hlavnou náplňou je implementácia JACIE a EMBT kritérií a periodická akreditácia jednotlivých transplantčných pracovísk a transplantčných činností. Predstavuje legálnu (legislatívne ošetrenú) jednotku, financovanú zo štátneho rozpočtu.
- Národný register darcov kostnej drene a verejná banka pupečníkovej krvi. Podporiť rozvoj a prevádzku existujúceho Národného registra darcov kostnej drene (www.nadacialeukemie.sk) pravidelným financovaním zo štátneho rozpočtu. Založiť Verejnú banku pupečníkovej krvi (VBPK), ktorej úlohou je spracovanie, skladovanie a expedícia pupečníkovej krvi od dobrovoľných darcov. VBPK napojiť na pravidelné financovanie zo štátneho rozpočtu.

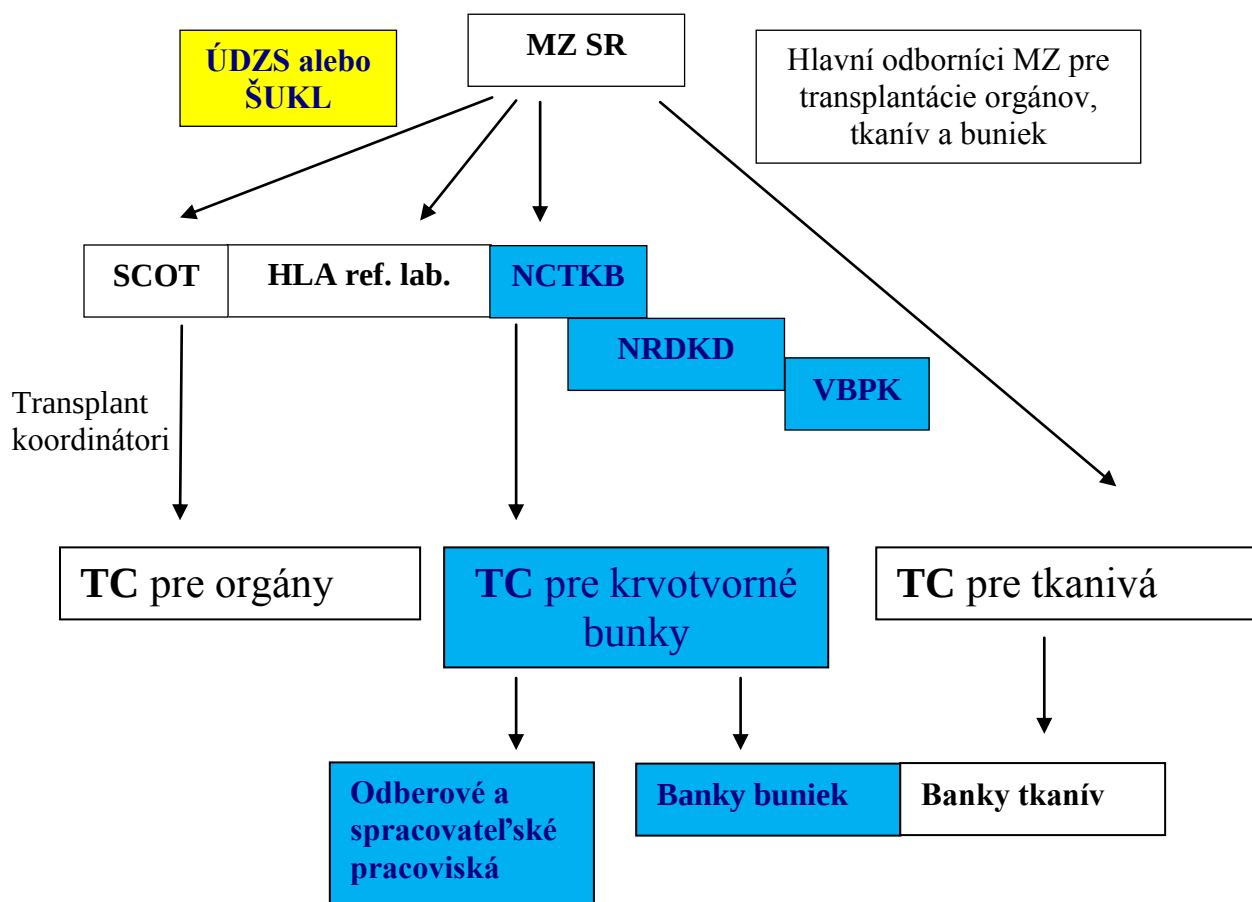
Náklady (odhadom) spolu 37 miliónov SK; jednotlivé položky:

- **NCTKB 150 tisíc na zriadenie jednorázovo, 700 tisíc ročne na prevádzku**
- **NDRKD a VBPK 20 miliónov ročne**
- **NTA na ÚDZS resp. ŠUKL 1 milión ročne na prevádzku**
- **Dusíkové hospodárstvo (spoločné s tkanivovou bankou) 14 miliónov na zriadenie, 1 milión ročne na prevádzku**

Doc.MUDr. Martin Mistrík, PhD

hlavný odborník pre hematológiu

Zložky a organizačná štruktúra Národného transplantáčného programu v SR



Základnými jednotkami Národného transplantáčného programu sú jednotlivé transplantáčné centrá pre orgány, tkanivá a bunky, ktoré majú povolenie MZ SR k činnosti. Kľúčovou úlohou je vyrokovať primerané úhrady (stanovené podľa pravidiel EÚ) zo strany zdravotných poisťovní za jednotlivé transplantáčné výkony. Jedine takéto financovanie transplantáčného programu umožní akumulovať dostatočné finančné zdroje na adekvátnu finančnú motiváciu tímov a dobové vybavenie pracovísk, odpovedajúce štandardu EÚ.

UDZS (Úrad pre Dohľad nad Zdravotnou Starostlivosťou) (alebo prípadne ŠUKL) vytvorí oddelenie, ktorého jedinou pracovnou náplňou budú periodické audity (podľa pravidiel EÚ) inštitúcií a pracovísk zapojených do národného transplantáčného programu, na základe ktorých im predlíži, prípadne udelí MZ SR povolenie k činnosti.

Hlavní odborníci MZ v oblasti transplantológie majú definované povinnosti a práva smernicou MZ SR.

Ministerstvu zdravotníctva SR priamo podliehajú a na štátnom rozpočte sú „zavesené“ SCOT (Slovenské Centrum Orgánových Transplantácií), NCTKB (Národné Centrum Transplantácií Krvotvorných Buniek), HLA referenčné laboratórium, NRDKD (Národný Register Darcov Kostnej Drene) a Verejná banka pupočníkovej krvi (VBPK).